

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 0 6 2 5 1 1 1 2 M

JESENSKI ROK
ŐSZI IDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

≡ Izpitna pola 2 ≡
2. feladatlap

Sobota, 2. september 2006 / 90 minut
2006. szeptember 2., szombat / 90 perc

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.
A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

Ta pola ima 20 strani, od tega 2 prazni.
A feladatlap terjedelme 20 oldal, ebből 2 üres.

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 20 nalog iz slovenske in 5 naloge iz madžarske zgodovine. Odgovore vpišujte v prostore, ki so za to predvideni, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. **Rešitev nalog v izpitni poli ni dovoljeno zapisovati z navadnim svinčnikom.**

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog. Skušajte odgovoriti na vsa vprašanja. Če Vam katera naloga povzroča težave, jo preskočite in prihranite za konec.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELÖLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót! Semmit se hagyjon ki.

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg ezt a felügyelő tanár nem engedélyezi.

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra).

Ez a feladatlap 20 feladatot tartalmaz a szlovén és 5 feladatot a magyar történelemből. Válaszait – töltőtollal vagy golyóstollal – az erre kijelölt helyre írja. Olvashatóan írjon. **A feladatlpra nem szabad ceruzával írni a megoldásokat!**

Figyelmesen nézze meg a feladatlap képanyagát is, hiszen segítségére lehet a feladatok megoldásában. Minden kérdésre próbáljon válaszolni. Ha valamelyik feladat megoldása nehézséget okoz, haladjon tovább, és később térjen ahhoz vissza.

A feladatok mellett zárójelben feltüntettük az elérhető pontszámot is. A helytelen válaszokért nem vonunk le pontot, és a részleges válaszokat is értékeljük. Ügyeljen az egyes kérdések követelményeire is, ugyanis csak a kért elemeket értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben!

Eredményes munkát kívánunk!

**TURŠKI VPADI, KMEČKI UPORI IN REFORMACIJA NA SLOVENSKEM
A SZLOVÉN TÉRSÉG ÉS MAGYARORSZÁG A TÖRÖK TÁMADÁSOK, A
PARASZTLÁZADÁSOK ÉS A REFORMÁCIÓ IDEJÉN**

1. V 15. stoletju so se začeli turški vpadi na slovensko ozemlje.
Pojasnite, kakšen je bil namen turških vpadov na samem začetku, v prvi polovici 15. stoletja, in kakšen pozneje, v drugi polovici 15. stoletja.
S katero pomembno bitko se je končalo obdobje hudih turških vpadov?

*A 15. században elkezdődtek a török támadások a szlovén térségben is.
Magyarázza meg, mi volt a török támadások célja kezdetben, a 15. század első felében, valamint később, a 15. század második felében!*

Melyik jelentős csatával fejeződött be a török támadások okozta nehéz időszak?

(3 točke/pont)

2. Katero slovensko deželo so najbolj prizadeli turški vpadi?

Melyik szlovén tartományt sújtották legjobban a török támadások?

(1 točka/pont)

3. V obrambo proti Turkom so se vključili tudi posamezni družbeni sloji.
Opišite, kako so se pred turškimi vpadi branili zemljiški gospodarji, meščani in kmetje.

A törökök elleni védelemben különböző társadalmi rétegek kapcsolódtak be.

Ismertesse, hogyan védekeztek a török támadások ellen a földesurak, a polgárok és a parasztok!

(3 točke/pont)

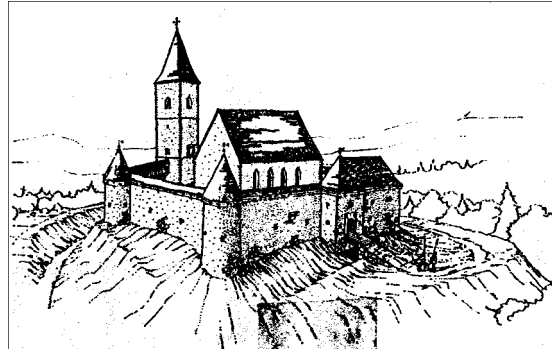
4. Pojasnite tri spodaj navedene pojme, povezane s turškimi vpadi.

Magyarázza meg a török támadásokkal kapcsolatos alábbi fogalmakat!

(3 točke/pont)

TABOR / tábor

Slika 1: Rekonstrukcija tabora v Krtini blizu Domžal

(Vir: Enciklopedija Slovenije 13, str. 175. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1999)

PUSTOTA / parlag

VOJNA KRAJINA / végvári rendszer

5. Turški vpadi so povzročili na našem ozemlju veliko škodo. Opišite, kakšne so bile gospodarske posledice turških vpadov za kmečko prebivalstvo, meščane in zemljiške gospode ter kakšne demografske posledice so povzročili turški vpadi.

A török támadások térségünkben sok kárt okoztak.

Ismertesse, milyen gazdasági következményekkel jártak a török támadások a parasztság, a polgárság és a földesurak körében, valamint melyek voltak ezek demográfiai következményei!

(4 točke/pont)

6. V 15. stoletju so na podeželju nastajale vse večje premoženjske razlike in začelo se je razslojevanje. Nastal je nov sloj kajžarjev. Navedite temeljno razliko med kajžarji in kmeti.

Vidéken a 15. században mind nagyobb vagyoni különbségek jelentkeztek, és megindult a széttagolódás folyamata. Kialakult a zsellérség új rétege. Nevezze meg a zsellérek és a parasztok között lévő alapvető különbséget!

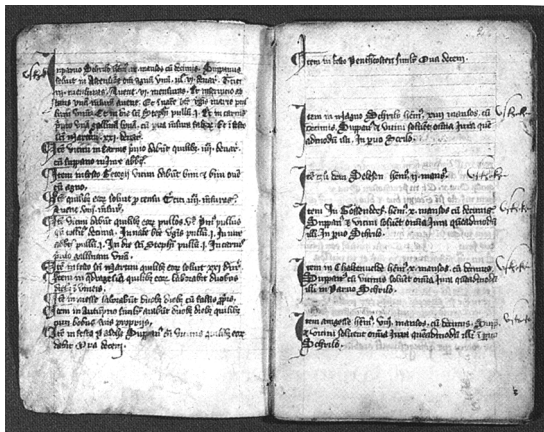
(1 točka/pont)

7. Položaj slovenskih podložnikov je postajal v 15. stoletju vse slabši, kar je povzročilo večje kmečke upore. Naštejte štiri vsebinsko različne vzroke za kmečke upore.

A szlovén jobbágyság helyzete a 15. században egyre rosszabodott, s ez nagyobb parasztlázadásokhoz vezetett. Sorolja fel a parasztlázadások négy különböző okát!

(2 točki/pont)

Slika 2: Urbar iz Kostanjevice

(Vir: Enciklopedija Slovenije 14, str. 95. Mladinska knjiga. Ljubljana, 2000)

*»Eno leto punt smo gnali,
zdaj pa bomo glavo dali!
Vsem galjotom vile v vamp!«*

(Vir: Odlomek ljudske pesmi, Kmečki upori v slovenski umetnosti, str. 41. Slovenska matica. Ljubljana, 1974)

8. Zaradi katerega razloga je izbruhnil upor leta 1713?

Mi váltotta ki az 1713-as lázadást?

(1 točka/pont)

9. Pomagajte si s spodnjim virom in navedite orožje, s katerim so se kmetje bojevali v puntih. Po katerem uporu je bil narejen spodnji popis orožja?

A forrás segítségével nevezze meg azt a fegyvert, amellyel a parasztok a lázadások során harcoltak!

Melyik lázadás után történt az alábbi fegyverösszeírás?

(2 točki/pont)

»Popis (orožja) krških podložnikov:

Gospodstvo Krško je popisalo leta 1578 orožje, ki so ga imeli njegovi podložniki. Na kmetijah v Račji vasi sta imela podložnika Matevž Godec in Matija Veteršič vsak svoje kopje in sekiro. V Župečji vasi je bilo šest kmetij. Podložniki Martin Dehanič, Tomaž Žimatič in Martin Godec so imeli kopje in sekire, Barič Zorčič, Jurek Kranjc in Ivan Vučič pa sekire in meče. Na kmetiji v Cerkljah je bil Jurij Orehovič, ki je imel meč in sekiro. Ivan Kerpan in Nikola Nevkovič iz Zasapa sta imela kopji in sekiri.«

(Vir: Kmečki punti na Slovenskem, str. 127. Situla 13. Ljubljana, 1973)

10. Kmečki upori so bili neuspešni in zadušeni. Navedite, kdo (katera vojska) je zadušil upore leta 1478, 1515 in 1573.

A parasztlázadások nem voltak eredményesek, és leverték őket.

Nevezze meg, ki (melyik hadsereg) fojtotta el az 1478-as, az 1515-ös és az 1573-as lázadást!

(3 točke/pont)

Upor leta 1478:

1478-as lázadás:

Upor leta 1515:

1515-ös lázadás:

Upor leta 1573:

1573-as lázadás:

11. Po zadušitvi kmečkih uporov so obračunavali z uporniki.
Pojasnite dva ukrepa zemljiških gospodov in oblasti proti puntarjem.
Navedite en razlog zaradi katerega upori niso uspeli.

A parasztlázadások elfojtása után leszámoltak a lázadókkal.

Nevezze meg a földbirtokosok és a hatalom két intézkedését a lázadókkal szemben!

Nevezze meg a lázadások eredménytelenségének egy okát!

(3 točke/pont)

»In vsi zvonovi zapojo
in bobnarji zabobjajo:

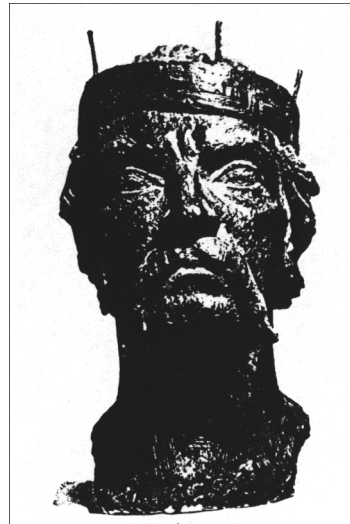
»Matija Gubec – živel kralj!
Razlegaj se do daljnih dalj!«

Na tronu Gubec kralj sedi,
z mrtvaškim glasom govori:

»Kot kralj dnes prvič gledam vas –
vi zadnjič slišite moj glas!...«

(Vir: Aškerc, A., 1913: Izabrane pjesme, str. 58.
Matica Hrvatske. Zagreb)

Slika 3: Karel Putrih, Glava Matije Gubca

(Vir: Kmečki upori v slovenski umetnosti,
str. 33. Slovenska matica. Ljubljana, 1974)

12. Prvi krog simpatizerjev Luthrovih misli se je pojavil v Trstu.
Kdo je začel širiti te ideje v Trstu in na katerega našega vodilnega protestantskega teologa je vplival?

*A lutheri elvekkel szimpatizáló első kör Triesztben alakult meg.
Ki kezdte terjeszteni Triesztben ezeket az eszméket, és melyik vezető protestáns teológusunkra volt hatással?*

(2 točki/pont)

»Ko je v dobi reformacije naš narod prvič zaživel in dohitel svoje kulturno močnejše sosede, je dokazal, da je vreden mesta med evropskimi narodi, kamor ga je posadila usoda.«

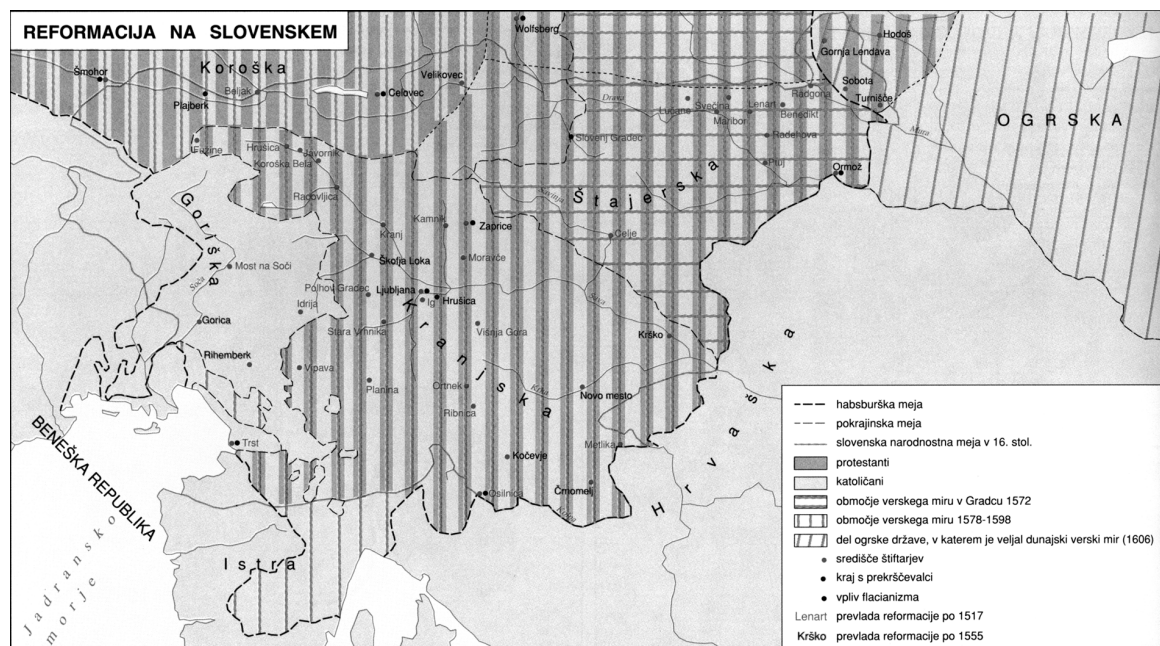
(Vir: Rupel, M., 1966: Slovenski protestantski pisci, str. 66. DZS. Ljubljana)

13. Pomagajte si s karto 1 in naštejite tri slovenske dedne dežele, kamor se je reformacija najmočneje razširila.

A térkép segítségével soroljon fel három szlovén örökös tartományt, ahol a reformáció legjobban elterjedt!

(2 točki/pont)

Karta 1

(Vir: Šolski zgodovinski atlas, str. 26. DZS. Ljubljana, 2002)

14. Opišite, kakšen je bil odnos plemstva (kranjskega, štajerskega in koroškega) do reformacije.

Ismertesse a nemesség (krajnai, stájerországi és karintiai) viszonyulását a reformációhoz!

(2 točki/pont)

»Notranjeavstrijski stanovi so žrtvovali za Biblijo kakih 8000 goldinarjev, če računamo vse stroške (2218 goldinarjev za tisk in papir, ostalo za revizijo, vezavo, potovanja, prevoz itd.). Bila je vsekakor lepa žrtev, a delo je bilo vredno.«

(Vir: Rupel, M., 1966: Slovenski protestantski pisci, str. 34. DZS. Ljubljana)

15. Kateri dokument iz leta 1578 je spremenil pravni položaj reformacije na Slovenskem in komu je zagotavljal versko svobodo?

Melyik 1578. évi dokumentum változtatta meg a reformáció jogi helyzetét a szlovén térségben, valamint kinek biztosította ez a vallásszabadságot?

(2 točki/pont)

16. Kmečko prebivalstvo se je v reformacijsko gibanje vključilo na svojevrsten način z organiziranjem lastnih verskih sekt.
Obkrožite črko pred tremi kmečkimi verskimi sektami.

A parasztlakosság a maga módján kapcsolódott a reformációs mozgalomhoz, vallási szekták szervezésével.

Karikázza be a három paraszti vallási szekta betűjelét!

(3 točke/pont)

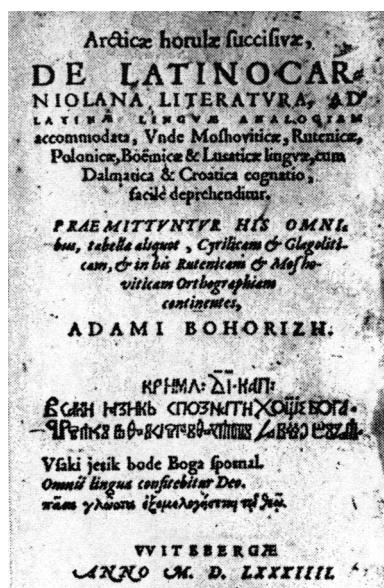
- A Anabaptisti / anabaptisták
B Kalvinci / kálvinisták
C Bičarji
D Skakači
E Kočarji
F Luteranci / lutheránusok

17. Pod slike 4, 5 in 6 napišite naslov protestantske knjige, ki jo ta prikazuje, ter ime in priimek pisca (avtorja dela).

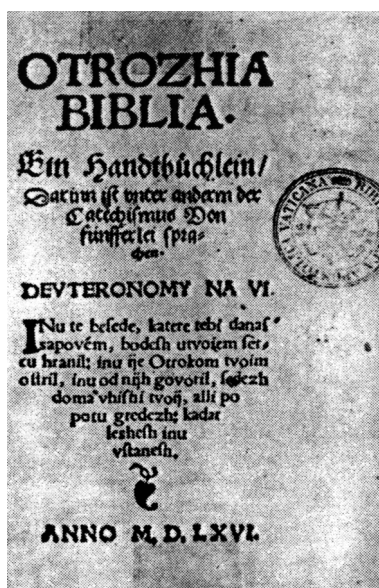
A 4., 5. és 6. kép alá írja a protestáns könyvek címét, valamint a szerző teljes nevét!

(3 točke/pont)

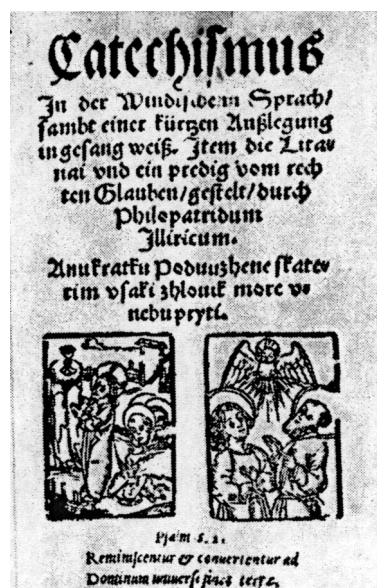
Slika 4

Slika 5

Slika 6

(Vir: Rupel, M., 1966: Slovenski protestantski pisci, str. 48. DZS. Ljubljana)

Delo: _____
Mú: _____

Avtor: _____
Szerző: _____

Delo: _____
Mú: _____

Avtor: _____
Szerző: _____

Delo: _____
Mú: _____

Avtor: _____
Szerző: _____

18. V krajšem razmišljanju pojasnite izjemen kulturni pomen obdobja reformacije na Slovenskem. Pri tem upoštevajte naslednje elemente: začetek književne dejavnosti z navedbo dveh najpomembnejših avtorjev in njihovih del, pomen protestantskega šolstva, domačo izdajateljsko dejavnost (tiskarstvo), uveljavljanje slovenskega jezika in nove pisave ter cerkveno organizacijo.

Rövid értekezésben magyarázza meg a reformáció kulturális jelentőségét a szlovén térségben! Vegye figyelembe a következőket: az irodalmi tevékenység kezdete a két szerzőnek és alkotásuknak a megnevezésével, a protestáns iskola jelentősége, hazai nyomdászati tevékenység, a szlovén nyelv és az írás térhódítása, valamint az egyházszerzés.

(5 točk/pont)

»Raven tiga en vsaki pridigar inu farmošter ima tudi per suji fari eniga šulmojstra oli mežnarja imejti inu držati, de te mlade hlapčiče inu deklice, purgarske inu kmetiške otroke, vuči slovenski brati inu pisati, ta katehismus zred s to kratko izlago izvuna povejdati.«

(Vir: Rupel, M., 1966: Slovenski protestantski pisci, str. 175. DZS. Ljubljana)

19. Opišite tri posledice delovanja verskih komisij.

Ismertesse a vallási bizottságok tevékenységének három következményét!

(3 točke/pont)

20. Protestantizem in kalvinizem sta se ohranila v Prekmurju. V naši državi vsako leto zaznamuje dan reformacije tudi državni praznik. Kateri dan v letu je na našem koledarju označen kot dan reformacije?

A protestantizmus és a kálvinizmus megmaradt a Muravidéken. Országunkban a reformáció napját állami ünnep jelképezi. Melyik nap jelenti a naptárban a reformáció napját?

(1 točka/pont)

Slika 7: Notranjščina evangeličanske župnijske cerkve v Puconcih

(Vir: Enciklopedija Slovenije 9, str. 388. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1995)

21. *A török többször is veszélyeztette a magyar területeket. Ki volt az a 15. századi híres magyar törökverő, aki legyőzte Hódító Mehmed seregét Nándorfehérvárnál? Melyik évben zajlott a csata?*

Turki so večkrat ogrožali madžarske dežele.

Kdo je bil znani madžarski borec proti Turkom iz 15. stoletja, ki je pri Beogradu premagal vojsko Mehmeda Osvajalca?

Katerega leta je bila ta bitka?

(2 pont/točki)

22. *Hunyadi Mátyás uralkodása alatt jutott el Magyarország a rendi monarchia szintjére. Ismertesse ennek az időszaknak három jellemzőjét!*

Med vladanjem Matije Korvina je madžarska dosegla raven, ko lahko govorimo o stanovski monarhiji.

Opišite tri značilnosti tega obdobja.

(3 pont/točke)

23. *Hunyadi Mátyás uralkodásának idejét a humanizmus és a reneszánsz jellemzi. Ki volt Hunyadi Mátyás nevelője, valamint ki volt a királyi udvar történetírója?*

Čas vladanja Matije Korvina zaznamujeta humanizem in renesansa.

Kdo je bil vzgojitelj Matije Korvina in kdo je bil zgodovinar kraljevega dvora?

(2 pont/točki)

24. *1514-ben Bakócz Tamás esztergomi érsek keresztes hadjáratot szervezett a török ellen, de a hadjárat parasztháborúvá alakult át. Ki vezette e parasztháborút, valamint mi lett a vezér sorsa?*

Leta 1514 je Tamás Bakócz, esztergomski nadškof, organiziral križarski pohod proti Turkom, a pohod je prešel v kmečko vojno. Kdo je vodil to kmečko vojno in kakšna je bila njegova usoda?

(2 pont/točki)

25. *1526-ban Mohácsnál a töröknek mégis sikerült legyőzni a magyar sereget. Karikázza be a két helyes állítás előtti betűjelet!*

Leta 1526 je Turkom pri Mohácsu uspelo premagati madžarsko vojsko. Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma.

(2 pont/točki)

- A *A magyar sereg főparancsnokává a király Tomori Pál kalocsai érseket nevezte ki.*
Za glavnega poveljnika madžarskih enot je kralj imenoval Pála Tomorija, nadškofa iz Kalocse.
- B *II. Lajos a csatátérről menekülve a megáradt Csele patakba fulladt.*
Ludvik II. je na begu z bojišča utonil v naraslem potoku Csele.
- C *I. Szulejmán szultán a mohácsi győzelem után nem ment Buda felé, hanem seregével visszafordult Konstantinápolyba.*
Sultan Sulejman I. po zmagi pri Mohácsu ni nadaljeval pohoda proti Budimu, temveč se je vrnil z vojsko v Konstantinopel.
- D *Szapolyai János elesett a csatában.*
Ivan Zapolja je padel v boju.

PRAZNA STRAN
ÜRES OLDAL

PRAZNA STRAN
ÜRES OLDAL